

Cele mai vechi monumente de limbă rusă atestă cuvântul *roem* cu sensul de neguțator. O bună definiție a acestui cuvânt o dă *Marea Enciclopedie sovietică*: « În Rusia veche, până în secolul XVI, neguțator care își exercita negoțul mai ales cu alte orașe și țări »¹. Un dicționar etimologic recent al limbii ruse menționează că acest cuvânt este slav comun și că « sensul inițial » a fost acela de « neguțator străin »². Toponimicul *Gostin*, articulat românește *Gostinu*(1), a însemnat deci « al (a) neguțătorului », neguțator fiind luat aici cu sensul colectiv. Credem că nu greșim afirmând că la schela « neguțătorului » era unul din punctele unde se făceau schimburile comerciale din perioada secolelor XI—XIV — pe care le atestă izvoarele istorice rusești și bizantine³.

Metoda comparativ-istorică s-a dovedit a da rezultate pozitive în lingvistică și de aceea considerăm că și toponimicul *Gostinu* e bine să îl comparăm cu alte toponime slave.

Cercetînd toponimia veche rusă, atenția ne-a fost atrasă de faptul că de activitatea economică a orașului Kazan în secolele XIV—XV, este legată o insulă de pe Volga denumită *gostinnii*. Pe această insulă avea loc un mare tirg internațional la sfîrșitul lunii mai: „на той же день съѣздахуся въ Казань изъ всея Рускѣи зѣлаа богати коушцы даинна и торговаху с Рускѣи великими драгими товары“⁴.

Faptul că pe această insulă se făceau schimburile comerciale este explicabil în lumina relațiilor feudale. Suzeranii impuneau exercitarea negoțului numai în anumite locuri. Așa de pildă, Ivan al III-lea, în testamentul său, interzicea cnejilor vasali să primească pe neguțatori la curțile lor scriind: « și se vor așeza neguțatorii cu marfă, străinii, și cei din pămînturile Moscovei și cei din posesiunile lor în curțile neguțătorilor (на *гостинныхъ дворахъ*) cum a fost în vremea mea »⁵. Aceste curți ale neguțătorilor erau locuri cu clădiri anume construite pentru neguțatorii străini. Astfel de *Гостинные дворы* au existat între secolele XIII—XVII în Novgorod (german și olandez), în Moscova (englez, suedez, armenesc și grecesc), în Pscov, Astrahan și în alte orașe. Neguțatorii străini puteau să își exercite ocupația cu « ridicata » numai la locul destinat lor⁶.

O instituție foarte asemănătoare celei rusești a existat și la cehi. Negustorii străini care veneau la Praga trebuiau să își desfășoare mărfurile, în secolul XI și cele următoare, într-un anumit loc, la poalele castelului, numit *dvůr kupecký* (curia hospitiū mercatorum)⁷. Această curte era special amenajată în acest scop iar neguțatorii străini trebuiau să locuiască acolo⁸. Pentru a locui în altă parte ei aveau nevoie de o permisiune de la castel⁹.

E posibil ca această instituție, desemnată cu termenul *gostin*, să fi existat și la slavii sudici deși nu avem izvoare istorice care să ne precizeze acest fapt. De la acești slavi sudici s-a putut ca instituția și denumirea ei să fi fost împrumutată la noi. În orice caz ea a fost întărită și de legăturile economice cu slavii de răsărit, la care, cum am văzut, instituția este atestată istoricește de timpuriu și a fost viabilă până în secolul al XVII-lea. Un însemnat drum de tranzit din Europa răsăriteană în secolele IX—XI trecea de-a lungul Dunării (de la confluența cu Prutul până la aceea cu Oltul)¹⁰. Deosebit de semnificativ ni se pare faptul că termenul acestei instituții a fost împrumutat de la slavi.

În lumina existenței, în perioada de început a feudalismului, a unor anumite locuri destinate exercitării negoțului de către străini credem că apare mai limpede faptul că privilegiile comerciale acordate neguțătorilor străini care veneau în secolele XIV—XV și următoarele în Țara Românească menționează în mod expres că ei capătă permisiunea de a-și exercita negoțul peste tot teritoriul.

Dezvoltarea negoțului, chiar în societatea feudală, a impus lichidarea restricțiilor impuse neguțătorilor străini. *Gostin*-ul nostru este legat deci — ca funcție — numai de perioada de început a feudalismului. Spre secolele XIII—XIV funcția lui încetează și de aceea documentele noastre medievale nu îl atestă.

În secolele X—XIII însă a avut loc o însemnată activitate comercială chiar în regiunea unde este situat *Gostinu*. Numeroase tezaure monetare identificate ca aparținînd acestei perioade din istoria poporului nostru¹¹ (sec. X—XIII) au fost descoperite prin săpăturile

¹ Большая Советская энциклопедия, ed. II-a, vol. 12, p. 282.

² N. M. ŠANSKI, V. V. IVANOV, T. V. ŠANSKAIA, Краткий этимологический словарь русского языка, Moscova, 1961, p. 82.

³ Istoria Romîniei, editura Academiei R.P.R., București, 1960, vol. I, p. 803.
⁴ Полное собрание русских летописей, том. XIX, col. 23; Очерки истории СССР. Период феодализма, IX — XV вв., часть 2-а, Moscova, 1953, p. 431.

⁵ История Москвы, период феодализма XII — XVII вв., Moscova, 1952, vol. I, p. 92.

⁶ Большая Советская энциклопедия, ed. II, vol. 12, p. 281.

⁷ H. JIREČEK, Slovánské právo, Praga, 1862, p. 55—56. Comunicat de Tr. Ionescu-Nișcov.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

¹⁰ История Украинской ССР, Киев, 1953, harta dintre paginile 56—57.

¹¹ Istoria Romîniei, Editura Academiei R.P.R., București, 1962, vol. II, harta dintre p. 30—31 (planșa I).